

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗАОЧНОЇ, ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ВЕЧІРНЬОЇ ФОРМ
НАВЧАННЯ

Кафедра журналістики та філології

**ПІДГОТОВКА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ НА
АКТУАЛЬНУ ТЕМУ: АВТОРСЬКА ДОБІРКА**

Writing Journalistic Materials on a Topical Issue: The Author's Collection

Кваліфікаційна робота освітнього рівня
«бакалавр» студентки спеціальності
«Журналістика»,
освітньої програми «Журналістика»,
групи ЖТз-81с

Чекотило Тетяни Олександрівни

Науковий керівник –

Ковальова Тетяна Вікторівна

доцентка, кандидатка наук із соціальних
комунікацій

Суми 2022

Чекотило Т. О. Підготовка журналістських матеріалів на актуальну тему: авторська добірка [Текст]: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавр; спец.: 061 – журналістика / Т. О. Чекотило; наук. керівник Т. В. Ковальова. – Суми: СумДУ, 2022. – 57 с.

У роботі на основі вивчення журналістських жанрів розглядаються особливості створення власного творчого продукту, його наповнення, використання зображальних інструментів та практичне значення.

Ключові слова: журналістські матеріали, авторський задум, інфопривід, цільова аудиторія.

Словник ключових термінів

journalistic genres	журналістські жанри
topics	тематика
fact	факт
detail	деталізація
information flow	інформаційний потік
analysis	аналіз
social phenomena	суспільні явища
social characteristics	соціальні характеристики
geographical proximity	географічна наближеність
news	новина
scope	сфера застосування
standards of journalism	стандарти журналістики

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ВСТУП.....5

РОЗДІЛ 1. СПЕЦИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ 7

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....13

II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ.....15

ВИСНОВКИ.....57

І. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ВСТУП

Журналістика активно розвивається. Але нерідко трапляється спостерігати за тим, як медіа стирають межі жанрів або просто надають перевагу інформаційному спрямуванню.

Попри цікавість читачів, художньо-публіцистичні та аналітичні жанри залишаються в стороні. Та не варто віддавати пальму першості сухим фактам, адже аудиторія буває різною, поціновувачів експресивності та особистої, авторитетної думки автора також багато.

Сьогодні, в умовах інформаційної війни, варто розвивати критичне мислення споживачів інформації, піклуватися про інформаційну безпеку, щоб створити ерудовану націю. Не слід постійно гнатися за оперативністю й інформативністю, адже можна втратити якісні шляхи привернення читацької уваги.

Дослідженням системи, сучасного стану, тенденцій розвитку, теорії і методики творчості займалися І. Л. Михайлин, М. Н. Білоусова, С. В. Ляпун, Л. Є. Кройчик, Г. П. Кривошея, А. А. Іващук, В. Й. Здоровега, О. В. Голік, М. К. Василенко та інші.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у створенні якісного творчого доробку в розмаїтті журналістських жанрів для всіх каналів поширення.

Для реалізації мети нам потрібно виконати такі **завдання**:

1. Дослідити теоретичні основи підготовки матеріалів.
2. Обґрунтувати необхідність створення творчого продукту.
3. Розкрити специфікацію власного доробку: структуру, технічні характеристики, джерела фактів, тематику, ідею, інформаційний привід, цільову аудиторію, сферу застосування, ілюстративні матеріали.
4. Створити якісні матеріали для різних платформ поширення, дотримуючись норм української мови і журналістської етики та стандартів.

Актуальність зумовлена стрімким розвитком журналістики, де переважають інформаційні жанри. Варто приділити детальну увагу кожному виду, щоб написати необхідні матеріали для розповсюдження, розширити цікавість аудиторії до різних стилетворчих груп текстів і зрозуміти сучасні вимоги суспільства до «четвертої влади».

Практичне значення. Майже всі матеріали створено й опубліковано в друкованих та онлайн-версіях районних ЗМІ, а також на корпоративному сайті СумДУ, факультету ІФСК.

Структура роботи: кваліфікаційна дипломна робота складається з пояснювальної записки (містить вступ, два розділи та список використаних джерел), інформаційного продукту, висновків та додатків. Загальний обсяг роботи – 57 сторінок.

РОЗДІЛ 1

СПЕЦИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ

Структура. Аналіз сучасних ЗМІ показує, що автори зосереджуються здебільшого на популярних інформаційних жанрах. Ми створили власний творчий доробок у різних напрямках. Нами було написано 13 матеріалів на різну тематику. Ми проаналізуємо їх відповідно до обсягу (у знаках, авторських аркушах і авторських ілюстраціях), умов створення (тема, задум, авторська ідея, цільова аудиторія, сфери застосування).

А) інформаційні жанри.

1. Інформаційна розширена замітка. Під цю категорію підпадають тексти із заголовками «Фотовиставка «Ріка часу»», «Студенти-журналісти невтомно практикуються вирізняти фейки» (корпоративний сайт Кафедри журналістики та філології, 6 квітня 2019 року), «Чистій воді – бути» (газета «Круглий двір» №23 (1000), 13 червня 2019 року). Головне в матеріалах – повідомлення про подію (за спрямуванням є подієвими). У першому випадку це деталі проведення фотовиставки, у другому – послідовна розповідь про тренінг і його елементи проведення, у третьому – про планові роботи «Тростянецькомунсервісу». Замітки підпадають під критерії актуальності, стислості, точності і ясності, що є характерним для цього виду роботи. В обох випадках витримана структура розширеної замітки.

2. Інформаційне інтерв'ю. У творчому доробку ми маємо три матеріали цього виду: «Вікторія Борисенко: «Потрібно спрямовувати себе на позитив»» (газета «Будьмо разом» №46 (1178), 12 листопада 2020 року), «Олена Ткаченко, професор, доктор філологічних наук: «Переконана, що в житті не можна робити гріховного, нарікати чи поганого бажати»» (газета «Будьмо разом» №7 (1192), 18 лютого 2021 року), «Сучасна школа – демократична школа» (газета «Будьмо разом» №16 (1201), 22 квітня 2021 року). У процесі інтерв'ю було застосовано запитання інформаційного змісту. Перший і третій матеріал стосуються загальних тем, які будуть цікавими

кожному читачеві. Другий же текст спрямований на пізнання особистого життя героя, є більш деталізованим.

3. Інформаційне бліц-опитування. Ця категорія налічує чотири матеріали під заголовками «Навчання на карантині. Думки студентів» (газета «Будьмо разом» №46 (1178), 12 листопада 2020 року) , «Спорт – сила?», «Молодь про Новий рік: звичаї, традиції» (газета «Будьмо разом» №53 (1185), 31 грудня 2020 року), «Факультет ІФСК – місце, де вирує студентське життя» (корпоративний сайт Факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, 16 листопада 2021 року). Тексти опитувань дещо схожі з інтерв'ю способами отримання інформації. Проте, на відміну від попереднього виду, мають на меті дослідити відповіді як на безліч, так і на одне конкретне питання від переважної кількості людей. Мета цих матеріалів – коротко повідомити аудиторії про існування думок, суджень, переваг, що відділені в окремій рубриці.

Б) аналітичні жанри.

Аналітична стаття. Творчий продукт налічує два тексти цього спрямування під заголовками «Чи не порушуються права людини?» (газета «Будьмо разом» №21 (1153), 21 травня 2020 року) та «Проблеми у медицині: виклик для лікарів чи для пацієнтів?» (газета «Круглий двір» №25 (1053), 25 червня 2020 року). Вони є проблемними за видом. У ядрі твору – оцінка і опис проблемної ситуації, з'ясовуються причини виникнення і шляхи вирішення явищ.

В) художньо-публіцистичні жанри.

Нарис. Творчий доробок у своєму складі має один матеріал цього виду із заголовком «Спогади дитинства». У зміст закладено глибоку проблему – село гине, забуваються давні звичаї та традиції. Проте ми не забули сказати про позитивні аспекти сучасності (про розвиток новітніх технологій, що допомагає жити в населеному пункті). В основі твору постає фактичний матеріал з елементами географії Сумщини.

Зображення. Вони завжди є видовищнішими за текстову складову. Тому у творчому доробку ми застосовуємо зображальні засоби для супроводу матеріалу, привернення уваги читачів, деталізації подій, занурення аудиторії в окремі епізоди.

У групі інформаційних заміток використовуємо власні фотографії у жанрі фоторепортажу. Нашим завданням було наочно й оперативно передати подію.

В інформаційних інтерв'ю беремо портретні фото, які нам надають самі герої публікацій. Для нас було важливим врахувати думку головних персонажів, тому використовуємо індивідуальні зображення, здебільшого поясні, у стані спокою.

Інформаційні бліц-опитування та аналітичну статтю персоніфікуємо за допомогою абстрактних зображень з мережі Інтернет на стадії публікації в ЗМІ. У процесі написання й перевірки тексти залишалися без зображальних засобів, тому в творчому доробку ми їх не додаємо.

Особливої уваги надали зображенням у художньо-публіцистичному жанрі, у нарисовій журналістиці, адже такі матеріали є складними за змістом і великими за обсягом. Вони варті «розбавлення» з-поміж інших. У процесі написання і дослідження, було створено кольорові фотографії пейзажного та портретного виду за допомогою мобільного пристрою.

У своїй роботі ми відходимо від загальноприйнятих стандартів, осучаснюємо поняття фотографії в журналістиці.

Джерела фактів. У творчому продукті ми аналізуємо і відтворюємо факти. За вимогами жанрів, в інформаційних напрямках – використовуємо хронологічний виклад, адже саме він містить основний потік інформаційних публікацій. У подієвій замітці фактичним матеріалом виступають різноманітні події, і навіть стан справ у різних сферах діяльності. В аналітиці застосовуємо логічні зв'язки, ґрунтовний аналіз суспільних явищ, в художньо-публіцистичні жанри вкладаємо просторові факти.

Тематика. Ідея. Інформаційний привід. Журналістський текст потребує вибору теми для дослідження й подальшого розгортання авторської думки. Тематика, використана в процесі написання доробку, відповідає на соціальне замовлення.

В замітках приводом для написання стають події. В інтерв'ю і бліц-опитуваннях – люди, про яких ще не писали, а також події, що потребували висвітлення й бесіди з героями. Аналітичні статті розкривають суспільні проблеми (медицина, економіка, правове поле, політика тощо). Мета написання нарису – приділити увагу художньо-публіцистичному стилю, відкрити сенс соціальної проблеми, викликати емоційний відгук аудиторії, поєднати ідеологічні та соціально-психологічні засоби на аудиторію»

Ідея – це наш інформаційний привід. Для цього ми моніторимо календарне поле, плануємо збір інформації заздалегідь, насичуємо життєвим матеріалом, фактичними даними, щоб у майбутньому створити закінчений текст. Для реалізації використовуємо різні методи первинного збору інформації, а саме спостереження, експеримент та інтерв'ю.

Цільова аудиторія. Аудиторія – наш замовник. Залежно від інформаційних інтересів і географічної наближеності, споживачами нашої творчості є різні особи.

Аудиторія ЗМІ і різних інформаційних каналів поширення відносять до масової аудиторії, що породжується культурою мас як виробництво культури цінностей і масового споживання. Проте, ми вважаємо, доречно виокремити саме цільову аудиторію, що має певний набір соціальних характеристик.

Розглядаючи опублікований творчий продукт, можна розділити цільову аудиторію. Споживачами текстів «Студенти-журналісти невтомно практикуються вирізняти фейки» та «Факультет ІФСК – місце, де вирує студентське життя» є люди, віком від 17 років, різної статі, переважно української національності, а саме корпоративна університетська спільнота СумДУ (студенти, викладачі, адміністрація, інші працівники), а також абітурієнти і їх батьки, що цікавляться новинами вишу.

Матеріали «Чи не порушуються права людини?» та «Проблеми у медицині: виклик для лікарів чи для пацієнтів?», «Чистій воді – бути», «Олена Ткаченко, професор, доктор філологічних наук: «Переконана, що в житті не можна робити гріховного, нарікати чи поганого бажати»», «Сучасна школа – демократична школа» об'єднують читацьку аудиторію за географічним спрямуванням. Вони розраховані на Сумську область, в більшості на Охтирські та Сумські райони (опубліковані в обласних щотижневиках «Будьмо разом» та «Круглий двір», що мають свої центри в Тростянці та Лебедині). Газети читають чоловіки та жінки, віком від 35 років.

Публікації «Навчання на карантині. Думки студентів», «Вікторія Борисенко: «Потрібно спрямовувати себе на позитив»», «Спорт – сила?», «Молодь про Новий рік: звичаї, традиції» мають первинну та вторинну аудиторію. Першою є люди, віком від 35 років, що проживають в Сумській області, які є основною аудиторією друкованого ЗМІ. Друга – молодь, віком від 17 років з аналогічною географічною наближеністю. Первинна аудиторія контактує зі ЗМІ постійно, читаючи всі рубрики та сторінки номера. Шляхом пропозиції, своєрідної реклами, вона залучає вторинну аудиторію до матеріалів, що були підготовані для окремої молодіжної сторінки «Є конТАКТ».

«Спогади дитинства» та «Фотовиставка «Ріка часу»» є неопублікованими, проте ми можемо зробити припущення стосовно ЦА. Аналізуючи структуру і жанри текстів, деталі подій та думок, споживачами є люди, віком від 35 років, що проживають на Сумщині, переважно жителі міста Суми та Шосткинського району.

Сфера застосування. Написані матеріали застосовуються у соціально-комунікативній сфері, безпосередньо в журналістиці, щоб задовольнити потреби споживачів, а також для популяризації переважно текстових видів передачі інформації.

Технічні характеристики обсягу. Авторський аркуш є основою обсягу твору. За підрахованими даними, наш доробок становить 68,282 знаки,

включно з цифрами, знаками пунктуації, проміжками між словами, а отже це 1,70 авторських аркушів.

Якщо брати до уваги авторський аркуш зображального матеріалу, то він становить 56,22 сантиметри квадратних, за умови використання реального масштабування в ЗМІ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балаклицький М. А. Зображальна журналістика : навч.-метод. посіб. для студентів зі спец. «Журналістика» / ред. М. А. Балаклицький. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019. 84 с. URL: http://www.kafedrajourn.org.ua/files/balaklitskii_metodichka-zobr.zhurn..pdf (дата звернення: 01.05.2022).
2. Борисенко С. В. Соціологія комунікації : навч. посіб. для вузів. 2003. 143 с. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/lectures/IvanovSMC.pdf> (дата звернення: 10.05.2022).
3. Вайшенберг З. Новинна журналістика : навч. посіб. / ред. К. Іванова. Акад. Укр. преси, 2011. 262 с.
4. Голік О. В. Історія науки про жанрову систему друкованих ЗМІ : науково-практ. журн. / ред. О. В. Голік ; упоряд. М. А. Рожило ; відп. ред. С. І. Кравченко. Луцьк : Вол. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. Т. 2 : Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи.
5. Дрешпак В. М. Жанрологія журналістських творів : навч. посіб. Дніпро : УМСФ, 2021. 186 с. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/4319/1/22-03-21%20Жанролог_%20НП%20ДРЕШПАК.pdf (дата звернення: 20.04.2022).
6. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналісткою творчості : підручник. 3-тє вид. Львів : ПАІС, 2008. 268 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk682275.pdf> (дата звернення: 15.04.2022).
7. Лопатіна В. Розтікання жанрів в українській пресі. *Вісник Львівського університету*. 2012. Журналістика, № 33. С. 181–187.
8. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підручник / ред. І. Л. Михайлин. 5-те вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 496 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Mykhailyn_Ihor/Osnovy_zhurnlistyky.pdf (дата звернення: 01.05.2022).
9. Михайлин І. Л. Природа факту в площині журналістики : Зб. Харків. історико-філол. т-ва. 14-те вид. Харків, 2011.

10. Різун В. В. Нарис з історії та теорії українського журналістикознавства : монографія / ред.: В. Різун, Т. Трачук. Київ : нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2005. 232 с.
11. Словник української мови : словник. 1971. Т. 2. 976 с.
12. Хітрова Т. Тенденції трансформації класичних жанрових моделей (на прикладі «репортажних текстових форм»). *Серія: журналістика*. 2010. № 9(34). С. 89–95.
13. Шебеліст С. Трансформаційні процеси в системі журналістських жанрів. *Вісник Львівського університету. Серія: теле- та радіожурналістика*. 2010. Т. 1, № 9. С. 274–280.
14. How to engage readers with digital longform journalism. *American Press Institute* URL: <https://www.americanpressinstitute.org/publications/reports/strategy-studies/engaging-longform-journalism/> (дата звернення: 01. 05. 2022).
15. Thorson E., Wicks R., Leshner G. Experimental methodology in journalism and mass communication research. *journalism & mass. Communication quarterly*. 2012. No. 89. P. 112–124.

II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

Фотовиставка Наталії Говорухіної «Ріка часу»

19 жовтня о 17:00 в муніципальній галереї відбулося відкриття виставки досвідченої фотографині Наталії Говорухіної «Ріка часу».

Захід відвідали безліч людей: гості міста, сумчани, знайомі, близькі та рідні Наталії. Хороша подруга фотогуру малювала відвідувачів та залюбки спілкувалася з людьми. Відвідувачі охоче розглядали світлини.

Завдяки хорошій освітленості, усі змогли розгледіти мистецтво чорно-білої, а також живої кольорової фотографії. Проте були й мінуси: скло на роботах відблискувало, і деталі світлин псувались світлом прожекторів.

Вона працює з камерою понад 30 років. Як говорить сама майстриня, на такі роботи її надихають відомі музичні класики, адже Наталія довгий час була учителем музики. Потім, за покликом душі, фотографувала драматичні композиції. Кожна світлина для неї як дитина і кожна дорога для душі.

Чому саме така назва виставки? Справа в тому, що ріка – це символ швидкоплинності життя. Ми пливемо або за течією, або проти неї. У води шикарні та імпульсивні почуття, які відчуває й сама авторка. У монохромних фотографіях є маленька таємна деталь: там зображені її близькі – син та племінниця.

Також ми дізналися про те, що сама цінителька мистецтва не приймає свої роботи за шедеври. Але незважаючи на це говорить, що кожна людина спотворює реальність по-різному, а фотограф робить це так добре, що

хочеться поринути в цю атмосферу, здійснити подорож у себе. Це – внутрішній світ, який хочеться зберегти у своїй пам'яті. Тому Наталія і займається такою справою.

Відвідувачі залишали позитивні відгуки щодо фотовиставки. Чорно-білі фото – це срібло, очищене для душі, а світло, яке відбивалось від скла, вимальовувало відображення в уяві, і тягнуло вглиб історії створених фотографій. Місце зустрічі з поціновувачами мистецтва було символічним – майже на березі ріки. Завітати міг будь-хто, адже виставка була абсолютно безкоштовною. Атмосфера приємна, затишна і світла. Роботи були до вподоби усім без виключення. Вечір творчості проведений не даремно.

Студенти-журналісти невтомно практикуються вирізняти фейки

Фейк чи не фейк? Пропаганда і чесне інформування – у чому різниця? Як відрізнити фейкову новину від правдивої? Як спростувати фейк? Ці та інші питання розглядали студенти кафедри журналістики та філології на тренінгу «Фактчекінг: ефективні інструменти виявлення фейків та пропаганд»

Студентки-журналістки Тетяна Чекотило та Марія Крикуненко взяли участь у тренінгу з фактчекінгу. Захід проходив на базі Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Провела тренінг Ольга Юркова – журналістка, співзасновниця незалежної української організації StopFake.org, що займається викриттям пропаганди та дезінформації в ЗМІ, навчає і консультує фактчекерів в Україні і за кордоном, редактор відділу Донбасу та Криму журналу «Країна».

Тренінг об'єднав студентів із тринадцяти українських закладів вищої освіти: Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського університету імені Бориса Грінченка, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Сумського державного університету, Маріупольського державного університету, Запорізького національного університету, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Національного авіаційного університету, Донецького національного університету імені Василя Стуса, Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, НТУУ Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського.

Учасники дізналися про основні міфи кремлівської пропаганди щодо України, досвід організації StopFake.org, основні прийоми створення фейків та маніпуляцій у медіа та методи їх виявлення, прояви пропаганди у власному медіапросторі тощо. Головне питання тренінгу – боротьба із російською пропагандою.

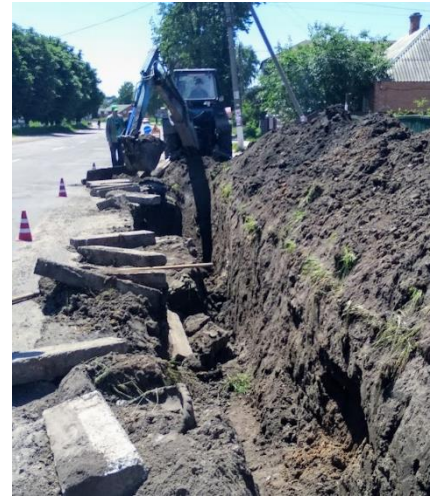
Виявляти фейки навчалися не лише учасники заходу. Таку можливість мали й усі ті, хто переглядав онлайн-трансляцію тренінгу, яка здійснювалася на YouTube-каналі «Студент-TV». По закінченні тренінгу учасники отримали сертифікати та подарунки від медіаплатформи Campus Radio Ukraine/Студент-TV. І, звичайно ж, зробили на пам'ять спільне фото.

Чистій воді – бути!

У літню пору дуже хочеться води. Та що робити, коли її відключили?

Нещодавно тростянчани зіткнулися з проблемою відсутності води по вулиці Вознесенській, Козацькій, Покровській та Короленка. Причиною цього стало планове відновлення центрального водогону міста. Тому «Тростянецькомунсервіс» попередив мешканців вищезазначених вулиць та порекомендував застатися питною водою на найближчі декілька днів. Ситуацію пояснив начальник КП «Тростянецькомунсервіс», Андрій Самодай:

«Ділянка була обрана не випадково, бо за проведенням аналізом аварійних робіт виявилось, що вона у нас дуже «старенька».

Унаслідок ситуації, що склалася, робочі замінять близько трьохсот метрів центральної водопровідної мережі, а тепер стоятиме сучасна пластикова, з витриманим тиском 10 атмосфер, що дозволить експлуатувати цю ділянку без аварійно. У даній точці переплетено велику кількість комунікацій. Через це потрібна купа погоджень із різними службами. Тому, я вважаю, що чотири дні – це прийнятний термін».

Водопостачання відновлено навіть на день раніше від запланованого. Надалі бригада ділянки «Водне господарство» займатиметься заміною старих труб, на сучасні пластикові, тепер уже на інших ділянках, запланованих у

цьому році. Це стосується змін по вулиці Заводській та Миру. Про докладний графік робіт «Тростянецькомунсервіс» повідомить мешканців напередодні їх проведення.

Вікторія Борисенко: «Потрібно спрямовувати себе на позитив»

Осінь – досить непроста пора року. Хоч і кажуть у народі, що листопад – ворота зими, не всім вдається пережити осінню хандру та підготуватися до холодного періоду. Як подолати депресію в час карантину та коли бити на сполох, розповіла психологиня Закладу загальної середньої освіти №5 Тростянецької міської ради Вікторія Борисенко

– У період нестійкого характеру листопада школярі та студенти переживають різні емоційні стани. З чим це пов'язано?

– В емоціях виявляється позитивне або негативне ставлення людини до навколишнього середовища. Хочеться нагадати, що емоції – це реакції людини на зовнішні, а також внутрішні подразники. На сьогоднішній день, у зв'язку з нестабільною ситуацією у світі, з пандемією COVID-19, дистанційним навчанням – всі ці подразники впливають на наш емоційний стан.

– Чим нудьга відрізняється від поняття «депресія»? Як відрізнити поганий настрій від більш серйозних станів?

– Інколи ці два поняття поєднують, але потрібно пам'ятати, що депресія – це захворювання, яке лікують спеціалісти. Наші емоції швидко змінюються, адже неможливо постійно радіти чи сумувати. Це нормально й природньо. Кожен може похандрити, а от якщо людина перебуває в цьому стані місяць або навіть більше, то й не може самотійно впоратися з цим, це вже є депресія. Як кажуть: «При хандрі ви можете посмеятися внезапной шутке, а при депрессии вас не рассмешит даже Луи Си Кей».

– Молодь більше схильна до стресу, ніж доросле покоління. Чи погоджуєтеся з цим твердженням?

– Ні, не згодна. У зв'язку з пандемією всі перебувають у стресовому стані: і діти, і дорослі. А подолання стресу залежить від індивідуальних особливостей кожної людини, тобто від її стресостійкості.

– Коли варто бити на сполох з приводу погіршення психологічного здоров'я?

–Коли слід бити на сполох?.. Психічне здоров'я є станом інтелектуально-емоційної сфери людини. Він обумовлений як біологічними, так і соціальними потребами, а також їх задоволенням. Стреси, емоційна перенапруга призводять до погіршення самопочуття, а також до соматичних захворювань (порушення роботи органів травлення, підвищення тиску тощо). Добре, коли такий стан проходить швидко, але якщо це не дає спокою тривалий час, потрібно звернутися до фахівців (психолога, психотерапевта). Слід пам'ятати, що фізичне здоров'я і психічний стан нерозривні та взаємопов'язані. Недарма кажуть: «У здоровому тілі здоровий дух».

–Чи часто до Вас звертається молодь за допомогою в осінній період?

– Щодо осінньої депресії ні, не часто. Зараз запити пов'язані з конфліктами з дорослими, зі зниженням мотивації, а також зі стресом – це все наслідки дистанційної освіти, карантинних обмежень, а також навантаження як на дітей, так і на викладачів.

–Чи корисно іноді навіть похандрити восени?

–Не можу сказати щодо похандрити, але поважати та прислухатися до себе, своїх емоцій, а також до свого внутрішнього стану потрібно. Я б навіть сказала, що це вкрай необхідно.

– У період осіннього карантину студенти та школярі проводять більше часу вдома, адже навчаються дистанційно. З власного досвіду знаю, що нелегко повертатися з гуртожитку на довгий термін. Як адаптуватися під цьогорічні умови?

–Щодо дистанційного навчання, перш за все, потрібно спланувати свій робочий час, а також час на відпочинок. Спочатку буде важко, адже кожному потрібен час на адаптацію за умови навчання вдома. Хочеться звернути увагу на те, що не лише молоді потрібен час, а й батькам. Далі організувати зручне робоче місце, щоб вам не заважали (і ви також). Не забувайте про спілкування з однокурсниками, адже ви з часом зустрінетеся в офлайн, тобто віч-на-віч. Коли ви повернетеся до звичайного навчання, знову потрібен час на адаптацію.

–А як порозумітися з батьками?

– Насамперед, це повага один до одного. Як я вже зазначала, батькам теж потрібно звикнути до того, що їхня дитина постійно вдома. Їм хочеться все знати, контролювати й по можливості допомагати, а в результаті виникають конфлікти. Приділяйте увагу батькам, спілкуйтеся, переглядайте фільми і т. д. Проведіть цей час із користю. Коли закінчиться дистанційне навчання, всі повернуться до звичайного життя.

– Чи є у Вас загальні поради щодо того, як пережити карантин та легко сприйняти перехід від одного сезону до іншого?

– Головне – поважати один одного, підтримувати у такий складний час, не панікувати. Якщо потрібна допомога – зверніться до психолога, а також дотримуйтесь рекомендацій МОЗ. Щодо сезонної депресії слід спрямовувати себе на позитив, а також шукати відповідно сезонні ресурси. Наприклад, восени можна знайти нові можливості для себе: спорт (ранкові пробіжки в осінньому парку), харчування (овочі, фрукти), сон (більше часу на відпочинок), а також займатися приємними справами (збирати гриби в лісі тощо). Карантин – явище тимчасове. Так, ми не знаємо, як довго він триватиме, але як говорив Соломон: «Усе минає, й це минає».

– Що ж, сподіватимемося на краще. У такий період нам дійсно потрібна підтримка. Дякуємо за відверту бесіду і бажаємо Вам успіхів у професійній діяльності.

Олена Ткаченко, професор, доктор філологічних наук: «Переконана, що в житті не можна робити гріховного, нарікати чи поганого бажати»

– Шановна Олено Григорівно, прийміть вітання з Лебединщини! Дякуємо, що погодилися поспілкуватися із читачами обласного тижневика «Будьмо разом».

Дякуємо за підготовку журналістських кадрів. Мабуть, пригадуєте, що до Вас на факультет іноземної філології та соціальних комунікацій кожного року вступають учасники творчої студії «Шанс», яка функціонує при редакції газети «Життя Лебединщини»? Усі вони успішно закінчили університет і працюють журналістами і в Україні, і за кордоном. Дехто з них повернувся на Лебединщину. Ваші студенти проходили практику і в газеті «Будьмо разом». І зараз проходять.

– Дякую, мені дуже приємно чути такі слова. Так, пам'ятаю. Велика вдячність редакціям газет за сприяння в практичній підготовці студентів. Чудово, що вони стали успішними журналістами.

– Якими журналістськими сходами пройшли, перш ніж стати завідувачкою кафедри?

– Ви знаєте, мабуть, так склалася доля. Інколи навіть не зовсім розумієш, чого і як, а потім, коли окремі такі моменти зіставляєш, то «пазл» складається. Ще в школі я була дописувачем, тоді в Лебедині була газета «Будівник комунізму». Мені ця спеціальність дуже подобалася, перш за все тим, що давала можливість бути в курсі того, що відбувається в суспільстві, впливати на певні події, спілкуватися з цікавими людьми. Навіть у такому локальному масштабі, а не тільки десь далеко. Однак мене непокоїло одне: треба буде писати щодень, а раптом немає натхнення? Цей факт суттєво вплинув на вибір професії – перемогла філологія. Тим більше, що тоді журналістів готували тільки в Києві, потрібно було далеко їхати, заважала якась невпевненість.

– З якої ви родини? У якому краю народилися, де навчалися?

– Я народилася в родині лісничого в селі Бишкінь Лебединського району. Закінчила 8 класів школи (тоді в селі була восьмирічка), продовжила навчання в шостій школі м. Лебедин, де й отримала атестат про середню освіту. У мами була нездійсненна мрія стати вчителькою. Вона дуже рано залишилася сиротою. Мабуть, я ще не народилася, а вже знала, що буду вчителювати. Мені дуже подобалося спілкуватися з учнями, тому й зупинила вибір на філології. І, здавалося б, зовсім забула про журналістику, працювала в середній школі м. Суми, потім захопилася науковою діяльністю. Після захисту кандидатської дисертації мене запросили в Сумський державний університет, який щойно утворився.

І так з вересня 1994 р. я стала викладачем секції української мови на кафедрі українознавства, фактично, там була першим кандидатом філологічних наук. Університет стрімко розвивався, відкривалися нові спеціальності, створювалися нові кафедри. З огляду на ситуацію, яка відбувалася в країні, на шалений динамічний темп суспільного та політичного життя, ми розуміли, що потрібно робити кафедру випусковою. Кафедра української та зарубіжної філології, яку я очолила в жовтні 2001 р., з'явилася в результаті поділу кафедри українознавства. Тоді постало питання відкриття нової, важливої не тільки для області, а й усієї країни, спеціальності, яка користується попитом. Вибір пав на журналістику, а далі вже все закрутилося...

– Ви, певно ж, зберегли в пам'яті тих, хто навчав Вас журналістській майстерності?

– Я думаю, що за своїм світобаченням я залишаюся вчителькою. Додався тільки менеджерський талант організатора, який сприяв появі нової кафедри. У Лебедині мають пам'ятати журналіста Володимира Олександровича П'янкова. Він був льотчиком, але пропрацював усе життя журналістом, у газеті «Будівник комунізму», він очолював відділ листування з читачами. От із ним я ще школяркою спілкувалася. Толерантний, залюблений у професію, він справляв позитивне враження й заохочував займатися журналістикою. До

речі, через багато років у нас отримала диплом магістра журналістики його правнучка – Марина Осюхіна (яка сьогодні успішно очолює Медіа-центр СумДУ). А так, звичайно, це вчитель шостої школи – Віра Лаврентіївна. Вона була моїм класним керівником, філологом від Бога, від неї й перейняла любов до філології (я за освітою вчитель російської мови і літератури). І філолог, і журналіст працює зі словом!

– Якими якостями має володіти майбутній журналіст?

– Кожна епоха диктує свої вимоги. Однак, за усіх часів, на першому плані такі якості, як: відповідальність, організованість, талант, покликання і, зрозуміло, чітка громадянська позиція. Сьогодні, безсумнівно, ще й володіння сучасними медійними технологіями. Приємно відзначити, що кафедра журналістики та філології СумДУ має сучасно оснащені теле-, радіостудії та редакцію газети.

– Ознайомте наших читачів, зокрема й юних, яких спеціалістів готує університет на факультеті. Можливо, випускники 2021 року виявлять бажання вступати саме до Вас.

– Я, звичайно, щиро запрошую! І хочу сказати, що студенти самі уже переконалися, що ми маємо одну з найкращих в Україні технічних баз. За бажанням, наш абітурієнт (і в майбутньому студент) оволодіє усіма професійними технічними засобами. Я глибоко переконана, що журналістика, як спеціальність, дає можливість обіймати багато посад, дає людині величезні перспективи реалізуватися, незважаючи на її вдачу, характер, здібності, харизму, особливі таланти. Тобто кожен може себе знайти в журналістиці. Ураховуючи особливості сучасної комунікації, кожна установа, підприємство, організація, фірма має співробітника, який виконує ті чи інші журналістські функції. Водночас, телебачення, радіо, газети, журнали, і їх електронні формати, сайти чекають на креативних журналістів.

2020 рік показав, що в умовах такого глобального виклику як пандемія, ми плавно перемістилися в онлайн простір. Без нього ми просто не уявляємо свого життя. І коли людина здатна підтримувати комунікацію, коли людина

здатна знаходити в буденному щось незвичайне, то вона за допомогою того ж комп'ютера може про це розповісти всьому світу.

– Ви щороку благословляєте своїх випускників. Чи цікавитеся Ви їхнім професійним зростанням?

- Мені особливо подобається спілкуватися з випускниками. Приємно, що вони заходять до нас в університет, приємно, що нам телефонують навіть батьки тих студентів, які у нас навчалися! Пишаємося випускниками, які успішно працюють як в Україні, так і за її межами. Уляна Дрючкова – власний кореспондент каналу «Україна» в Ізраїлі; Дмитро Шпірко – один із провідних журналістів каналу «Футбол 1»; Ксенія Середа – кореспондент ранкових новин каналу «Україна»; Анастасія Середа – співробітниця каналу «ZIK»; Альона Щербакова – головний редактор «СТС»; Антоніна Борзенко – кореспондент «АТВ»; Юлія Коваль – викладач кафедри журналістики та філології; Богдан Шелудяк та Анастасія Котляр стали професійними акторами. Набирає популярності мультимедійний ресурс «Бітюк-Медіа», створений Інною Бітюк, яка нещодавно була співробітницею прес-служби адміністрації президента. Понад 70 % персоналу UA: Суми – наші випускники. І це далеко не повний перелік.

Я вважаю, що саме випускниками славляться університети. Їхня успішність – підтвердження якості навчання. Спілкування з випускниками дає можливість удосконалювати навчальні плани, організовувати практичну діяльність студентів. Відтак, університет постійно тримає зв'язок із випускниками: відслідковує їх становлення, зацікавлення, просування в професії. Тому дуже хотілося б, щоб ті, хто закінчує університет, були з нами на зв'язку теж.

– Олено Григорівно, Ви маєте наукові праці, учений ступінь, нагороди, відзнаки за журналістську діяльність?

-Ну, відзнак маю небагато. А от ступінь, звання – доктор філологічних наук, професор. Я навіть не знаю, гарно це чи погано, але система освіти в Україні вибудована так, що процедура ліцензування спеціальностей та їх

акредитація залежить від рівня професорсько-викладацького складу, наявності наукових ступенів і вчених звань. Щоб студенти могли отримати диплом, завідувач кафедри має бути обов'язково доктором наук. Таким чином, ти відчуваєш велику відповідальність.

Відкриття спеціальності – це важкий шлях. Але відкривати все одно було легше, бо це здебільшого залежало від статусу та рейтингу навчального закладу. Успішна акредитація – це вже наполеглива робота кафедри, якість підготовки студентів. на сьогодні в нас працюють усі викладачі з науковими ступенями та вченими званнями. І навіть щоб відкрити магістратуру, необхідно на кафедрі мати докторів наук.

– Скільки років Ви в університеті? Хто Вам допомагав відкривати нову спеціальність?

– Я в університеті з 1994 року. Коли ми почали працювати в напрямку відкриття спеціальності, то тут, звичайно, мені дуже допомагали Володимир Садівничий, Василь Чубур, Ірина Панасенко, Алла Федорина, Іван Бойченко, Лідія Рижкова і Микола Таранюк. Зрозуміло, що одна б я нічого не зробила. Але під моїм керівництвом ми робили цю кафедру з нуля. Я цим пишаюся. У 1994 році, працюючи в школі, 3 березня захистила дисертацію, а вже 6 липня був підписаний контракт з університетом. Я пройшла шлях від викладача до професора, завідувача кафедри.

– Які предмети викладаєте в університеті?

– Починала я викладати ділову українську мову, історію зарубіжної літератури, сучасну українську літературу. А коли відкрилася спеціальність, додалася історія журналістики. Сьогодні я викладаю основи наукових досліджень, основи журналістичнознавчих досліджень, у магістрів – практикум, в аспірантів – сучасні дискурси журналістичнознавства.

– У вашій родині є журналісти?

– Моя донька Людмила Дудченко – також викладач кафедри журналістики. Вона закінчила наш університет за спеціальністю «Переклад», потім – магістратуру за спеціальністю «Медіакомунікації». Пройшла

стажування в Румунії й Німеччині в рамках грантового проєкту «Крос-медіа та якісна журналістика», захистила кандидатську дисертацію.

– **Не шкодуєте, що справою життя обрали журналістику?**

– Ой, ви знаєте, звісно, ні. Я справді навіть не уявляла, що вона мене так захопить. І життя свого не уявляю без неї. Бо, уявіть собі, найсвідоміші активні роки були віддані саме журналістській освіті. І як би там не було, я насправді пишаюся, коли вмикаю наші сумські канали. На ОДТРК (тепер UA: Суми) близько 80% працівників – це наші випускники. Відікон – наші обличчя, Академ ТВ – наші обличчя, СТС – там взагалі майже всі наші! Згадується, яким було наше телебачення до початку 2000-х – і сповнюється радістю, бо саме відкриття цієї спеціальності на Сумщині настільки посилило інформаційне поле всієї області.

– **І все ж таки журналістика для Вас професія чи покликання?**

– Я думаю, що тільки тоді буде результат, коли професія перетворюється на покликання. Коли думаєш, згадуєш, аналізуєш, живеш цим... Тим більше, коли відчуваєш підтримку і вдома, і на роботі. А у СумДУ підхід такий: якщо керівництво бачить, що ми працюємо і є результат, то обов'язково допомагає. Коли всі переймаються однією справою – це і є команда.

І наші традиційні 7 бліц-запитань:

– **Ваш улюблений поет?** – Ліна Костенко.

– **Якому жанру журналістики віддаєте найбільшу перевагу?** – Зважаючи на те, яку інформацію потрібно донести. До цього підходжу як науковець. Усі жанри – головне вдало використати.

– **Яке ваше хобі?** – Люблю читати, посидіти в архівах. Часом можу відпроситися в університеті й поїхати просто попрацювати в бібліотеці Харкова чи Києва. На жаль, давно перестала читати, як-то кажуть, для душі. А коли душа живе тією журналістикою, то вона й заповнила мене всю. Про все хочеться дізнатися. А ще мені подобається садівництво. Люблю «повозитися» з квітами в себе на Батьківщині.

– **Кажуть, що понеділок – день важкий. Це забобони чи правда, на ваш погляд?** – Ні, я люблю понеділок. Це день, який чітко визначає мені графік роботи на тиждень. Я завжди планую. Взагалі, у мене немає важких днів. Бо із задоволенням ідеш на вихідні, і з таким же задоволенням із вихідних – у будні. Фактично живу роботою. Я не вмію «відключатися» від роботи.

– **Кого і що обожнюєте в житті?** – Ніна Матвієнко колись сказала: «Я – божевільна мама». Так от, і я точно така. Сім'я – чоловік, діти, онуки. Вони мене підтримують, і я їх підтримую. Тому повинна кожного дня хоча б поговорити з ними по телефону. І абсолютно стаю спокійною тільки тоді, коли ми всі разом збираємося. Тоді переконуюся, що все добре.

– **Ви - людина віруюча?** – Насправді, не знаю, як це зараз називається, але я вірю. Вірю, що не можна робити гріховного, нарікати чи поганого бажати. Якщо до мене звертаються і я розумію, що можу допомогти чи підтримати, то не відмовляю. Не можу. Бо якщо навіть і спробую, потім мучуся, мені стає дуже негарно...

– **Вас хвилює дистанційне навчання?** – Вважаю, що така форма може існувати, але вона не може замінити повноцінного навчання. Якщо дистанційне, то тільки в поєднанні із аудиторним, оскільки незамінною є жива комунікація «викладач-студент».

– **Ваші побажання читачам тижневика «Будьмо разом» і взагалі жителям Лебединщини.** – У такий час, мабуть, вірити в себе і свої сили. Мріяти, діяти й нічого не боятися!

Історія змін ЗЗСО I–III ступенів №5

На зламі нових століть, важких часів, підрастаючих поколінь ми вчимося впроваджувати, формувати, розглядати та створювати належні умови для демократичного суспільства. Віра у щасливе життя надихає втілювати надзвичайні задуми. Торік у Закладі загальної середньої освіти №5 Тростянецької міської ради були окрилені новим проєктом, який отримав назву «Демократична школа». Детальніше про це погодилася нам розповісти директорка школи Ірина Бондаренко

– Проєктна діяльність цієї школи давно «не сходить з язиків» у сусідніх громадах. Розкажіть нашим читачам, як вдалося втілити ваші колективні задуми в реальність? Яким чином почали роботу над проєктом?

– Спочатку була цікава поїздка до м. Києва. Делегація від нашого закладу, у складі якої директорка, учителі та батьки, відвідала навчальні тренінги. Успішний досвід інших учасників програми надихнув нас на активну діяльність. Було проведено збори колективу нашого закладу, де відбулося ознайомлення усіх з програмою, обговорення та реєстрація. Пам'ятаючи про те, що будь-яка зміна починається зі створення команди, була сформована ініціативна група, до якої увійшли учні, учителі, батьки, представники громади. А далі – співпраця з тренерами, зустрічі-обговорення, під час яких учасниками були сформовані очікування від участі у програмі, спрямування освітнього процесу на розвиток таких громадянських компетентностей, як критичне мислення, мирне розв'язання конфліктів, співпраця, відповідальність та повага до прав людини – пріоритети, які ми обрали. Складено план дій.

–Що надихало та спонукало до таких рішучих дій?

– Позитивна атмосфера та плідна робота. Ми намагалися робити переконливі кроки у напрямі запровадження демократичних підходів до викладання і навчання. Перед педагогами стояв виклик – зробити його

цікавим, інтерактивним. Об'єднувала спільна мета: змінити школу, щоб вона виховувала активних і відповідальних громадян. Почалося ознайомлення з посібниками Ради Європи та рамкою КДК (компетентностей для культури демократії). Колеги зацікавились онлайн-бібліотекою на сайті «Демократичної школи».

Поступово вправи та методи ОДГ/ОПЛ (освіти для демократичного громадянства / освіти з прав людини) вчителі нашої школи почали інтегрувати у власні уроки. Було непросто, але внутрішнє бажання щось змінювати не давало все покинути. Вони підлаштовували вправи під класи, обмінювалися думками під час засідань ініціативної групи. Учні ж висловлювали здивування від уроків, а це неабияк мотивувало вчителів продовжувати.

– Культура демократії виховує успішного громадянина. Яким чином виховання відбувається у вашій школі?

– Наша школа активно почала впроваджувати демократичні засади в розбудові своєї шкільної держави. Опрацювавши посібник по навчанню правам дитини «Компасіто», вчителі початкових класів на своїх уроках використовували різні вправи: «Крапля води», «Апельсин», «Що буде, якщо...». Головна задача завдань – мотивація, досвід, пошук рішень. Учителі української та англійської мов долучилися до проекту «Демократична школа»: у 5-8 класах були проведені уроки, присвячені формуванню громадянської та соціальної компетентності (вправи «Wants and needs» – «Бажання та потреби», «Інсценування» «Де ви стоїте?», «Демократія і права дитини починаються з тебе» тощо). Школярі дискутували з певних питань та грали у захоплюючу гру «Globingo».

З метою здійснення поступового переходу на принципи демократичного навчання, передбачені концепцією «Нової української школи», під час уроків математики, фізики, української та зарубіжної літератур використовувалися вправи зі збірників «Громадянська відповідальність» та «Гулбокс для вчителів» («Каскад наслідків», «Факти в капелюсі», «Сила квітів», «Що, якщо...», «Система цінностей», «Сильні сторони особистостей як потенціал

для суспільства» та ін.). Посібник «Живемо в демократії» зацікавив вчителів і учнів 8-9-х класів. У темах посібника особливий акцент зроблено на культурному вимірі демократії, обговорення проблем дискримінації у суспільстві, відповідальності, конфліктів та соціальної справедливості. Цікавими завданнями з посібника «Зростаємо у демократії» поповнили свої методичні скриньки класні керівники 10-11 класів. Основним принципом вправ є діяльність учнів.

– Як реагують учні на різноманітні вправи та методики? Що іще було впроваджено у школі?

– Як відомо, Концепція реформування української школи вимагає змінити підходи до освітнього процесу, відійти від традиційних методик передавання знань, переорієнтації уваги вчителів на формування компетентностей учнів. Наші учні грають не тільки на уроках, а й на перервах, і це завжди їм до вподоби. Це готує їх до мирного співіснування у соціумі, участі у громадському житті та демократичних процесах. На уроках англійської мови, наприклад, учні спробували грати у «Lingva game», подаровану Освітньою агенцією м. Києва. Гра складається із декількох секторів: «Читання», «Граматика», «Адвокати», «Переконай мене». Учні мають змогу тренувати комунікативні навички, вчать мислити. А ще діти любляють розв'язувати лексичні ребуси, учні проявляють неабияку ерудицію та кмітливість.

Для дітей з особливими освітніми потребами є ресурсна кімната. Учителі та вихователі працюють, щоб інклюзивне навчання було максимально доступним. Корекційні заняття проходять із новим обладнанням: столом для пісочної терапії, бізбордом для розвитку моторики, балансувальними доріжками, магнітним календарем, безліччю ігор.

– А як у вас із самоврядуванням? Чи маєте проблеми стосовно організації ініціатив учнів?

– Раніше учнівське самоврядування у нашому закладі існувало як інструмент для виконання плану виховної роботи, тобто було на папері, але «недієве». Справжньої ініціативи учні не виявляли. Подальше планування

відбувалося з урахуванням створеного «Плану дій», очікувань, озвучених на початку роботи в Програмі «Демократичної школи» (їх було візуалізовано та розміщено в холі школи). Хоча зустрічі переформатовано в онлайн-простір через пандемію коронавірусу, це нас не лякало. Представники ініціативної групи пройшли онлайн-курси. Наш креативний вчительський склад на чолі зі мною стали дітям справжніми помічниками на шляху створення дієвого самоврядування. Щоб підвищити активність і мотивацію учнів, взяти участь в роботі парламенту запросили усіх бажаючих.

– У закладі відбулося чимало змін. Завдяки цьому у вас з’явилася співпраця з іншими школами чи громадськими організаціями?

– Тростянецька ОТГ – прогресивна і перспективна! Ми, представники освіти, намагаємося бути з нею на одній хвилі, бо маємо спільну платформу – простір демократичних змін.

Щоб довести, що наш заклад є мікроспільнотою, де учні отримують певний життєвий досвід, користуються своїми правами, виконують свої обов'язки, ми прагнемо змінити школу на краще. Для цього нам необхідна співпраця. Місцева громадська організація «Молоді» постійно допомагає у цьому. Її представники (а серед них і наші випускники та учні) презентували програму співпраці (тімблдінг). Відбулася мотиваційна гра про вихід із зони комфорту, можливості реалізації своїх цілей та комунікативну сміливість. Зародилося багато ідей спільних проєктів.

До того ж, тепер учні нашої школи – майбутні актори. Спільно з місцевою громадською організацією «Родинне коло» було проведено захід соціального спрямування, куди запрошено учнів нашого закладу, обговорено з ними участь у проєктах. Усі охочі змогли спробувати себе у кастингу на роль у справжньому фільмі. І ми маємо юних акторів! За сприяння громади, місцевої ТРК «Тростянець» телеканалу «ТVТ» та «Добре радіо» 105.4 fm знімається фільм у рамках проєкту «Media діти».

–Які плани «вбачаєте» в майбутньому?

– Завдяки участі у програмі «Демократична школа» ми стали активнішими та сучаснішими, а наші кроки впевненими. Ми віримо, що українську школу можна змінити. Упевнені, що демократична школа розвиває громадянські компетентності у всіх учасників освітнього процесу. Це школа, де думка кожного почута. Тож рухаймося далі, не зупиняючись. У планах нашого самоврядування активізація співпраці із батьками, місцевою громадою, громадською організацією «Ed Camp Ukraine», організація загальноміських акцій та створення онлайн-радіо – цікавого освітнього радіоконтенту. І це ще не все... Участь у програмі «Демократична школа» для нас – це трамплін до подальших змін. Ми не боїмося жодних перешкод на шляху до розвитку, бо хочемо розвиватися. Усе навколо нас, хапаймо ж можливості. Хочемо стимулювати й інших, співпрацювати, підкорювати нові сучасні горизонти.

–Що ж, нехай такий позитивний настрій прокладає Вам щасливий шлях до подальшого розвитку. Дякуємо, що поділилися з нами змінами та секретами успішної інноваційної школи. Маємо надію, що Ваш досвід стане мотивацією для інших освітніх закладів Сумщини!

Навчання на карантині. Думки студентів

Новий навчальний рік теж, як і закінчення попереднього, продовжив для студентів «еру дистанційки». Такі зміни сколихнули всю Україну. Та не кожен заклад вищої освіти був повністю готовий до наслідків пандемії. Говорячи навіть про університети міста Суми, можна сказати, що всі перебувають у різних умовах. Попри таємні тонкощі та незручності, студенти відкрилися нам і розповіли про своє ставлення до дистанційного навчання

Максим, 19 років, студент СумДУ: «Ніколи не думав, що на своєму третьому курсі зможу лежати в ліжку та одночасно слухати пару. В університеті тепер буваю раз на тиждень, коли в розкладі значаться практичні заняття, весь інший час – де заманеться. Головне, щоб всюди «ловив» Інтернет, а другорядне не є важливим. Тепер у мене більше свободи і повноцінного сну. Розплющив очі – вже можна відкривати ноутбук. З'явився час на роботу (а працею також дистанційно), інші види зайнятості (граю на гітарі). Спочатку ця ідея мені зовсім не сподобалася, але я вловив себе на думці про те, що потрібно просто адаптуватися, не спекулювати і дотримуватися вказівок МОЗ. Це світова вимога».

Марія, 17 років, студентка СумДУ: «Лише п'ятнадцятого вересня потрапила до гуртожитку, почала міркувати про перше заняття, про вигляд аудиторії, про знайомство з одногрупниками та одногрупницями. І ось... тобі невідома новина: вчимося онлайн... Я дуже розчарувалася, адже зовсім не була готова до таких «візерунків долі». За гуртожиток кошти внесені на рік уперед, у кімнаті облаштувалася, а тепер мама чекає вдома... Ось тобі й початок дорослого життя. Предмети розумію «через один», бо це для мене є абсолютна новизна. Сподіваюся, що незабаром будуть заняття в університеті, бо вчитися онлайн мені дуже важко...

Юлія, 19 років, студентка СумДУ: «До таких обставин ставлюся спокійно, бо, як не крути, вони вимушені. Мені навіть зручніше вчитися. Все

в одному місці. Однак є багато недоліків: поганий зв'язок, а звідси проблеми зі сприйняттям та розумінням матеріалу. Часто важко підключитися, виникає безліч технічних неполадок, ми не розуміємо, як працювати, а викладачам ще важче. У деяких програмах «вибиває» через кожні півгодини, знову доводиться чекати на з'єднання. Спілкуватися з групою теж стало важче, особливо коли бувають роботи в парі».

Ліза, 17 років, студентка Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ: «Як на мою думку, то тут п'ятдесят на п'ятдесят. На першому курсі все неоднозначно. Мене бентежать і живий контакт, і онлайн-підготовка. Поки що було кілька пар не дистанційно, тому порівнювати ще рано. В онлайн-режимі ти просто щось пишеш і нічого не розумієш, а в університеті ще не було можливості відчувати, як краще».

Юлія, 19 років, студентка СФ ХНУВС: «Ставлюся нейтрально. Гаразд, я ще на третьому курсі, тож встигну підготуватися до держіспитів. Але ж для четвертокурсників – випускний рік, і дистанційка для них – це гірко. Багато хто жаліється, і я їх добре розумію. Звичайно, краще якщо навчання буде по-старому, в аудиторіях. Але в карантинних умовах є тільки такий вихід. Минулого року нам також довелося перейти на домашню підготовку, тоді університет був зовсім не готовий у повному обсязі перейти до гідних освітніх процесів, але сьогодні ми маємо всі можливості».

Анна, 17 років, студентка СНАУ: «Дистанційну посвяту в студенти ми вже пережили, то й дистанційне навчання переживемо! Чесно кажучи, до такої ситуації не готові не лише студенти, а й освітяни. Викладацький рівень і здібності у кожного різні, тому й сприйняття кожного предмета є індивідуальним. Комуś вдається зацікавити із пів слова на онлайн-лекції, оперуючи випадками із життя та маючи чітко прописаний план у презентації, а комуś не вистачає і двох практичних занять в аудиторії, щоб донести всю суть пройденної лекції. У гуртожитку Іноді важко сконцентруватися, особливо в перші дні, але це потроху розвіюється. Є один величезний плюс: я частіше буваю вдома, а у рідних стінах завжди добре».

Богдан, 20 років, студент СНАУ: «Повністю негативно сприймаю такий вид освіти. Мінуси дистанційного навчання полягають у необізнаності наших викладачів працювати з сучасними онлайн платформами, в яких вони навіть не розуміють, де включається звук, мікрофон або ще щось мінімальне. Другий недолік в тому, що немає можливості об'єктивно подати той матеріал, який потрібно донести нам, студентам. Слідкувати за виконанням вказівок також майже нереально, тому що в онлайн ставити запитання – це, чесно кажучи, не дуже. Також постійні обмеження у часі (кожні 40 хвилин спілкування на платформі «Zoom»), то всюди є обмеження, а це погано. Чув не раз від викладачів, що витрачається багато часу на підготовку до лекцій, це не зовсім зручно. А тестування? Будь-який зріз знань проводиться тепер дистанційно. І що можна перевірити в такий спосіб? Перевірку швидкого пошуку інформації в Інтернеті або за допомогою книги? Об'єктивності – нуль. Живі лекції набагато кращі, але все ж таки в режимі онлайн потрібно вчитися і шукати якісь компроміси, тому що просто так ми не зможемо належним чином отримати знання за тією професією, яку б хотіли. Поки що практики нуль, а це негативно впливає на майбутні кадри».

Спорт – сила?

Часом ми недооцінюємо важливість спорту у нашому житті. Відкладаємо навіть звичайну руханку «на завтра», і знову обіцяємо собі почати займатися спортом «з понеділка». Цього разу ми вирішили дізнатися думку серед молоді щодо значення такого дозвілля у їхньому житті

До опитування долучилися понад 60 респондентів віком від 14 до 30 років. Важливість цього питання вчені доводять не один рік. У своїх відповідях 76, 7% займаються спортом, що підкреслює його роль у житті людей.

75% погоджуються з твердженням, що активна діяльність продовжує існування нам на цій планеті. І справді, це ті ліки, яких не купиш за гроші ні в аптеці, ні будь-якому переході з рук торговця, ні на прилавку в супермаркеті. 10% категорично не вірять в це, а 15% взагалі важко відповісти. І справді, регулярні заняття спортом збільшують тривалість життя. Багато хто міг би заперечити, що при фізичних вправах зростає споживання кисню, активніше працюють органи, тіло швидше зношується. Частково це правда. Однак нетреновані м'язи в один не дуже приємний момент можуть відмовитися працювати. Слабке серце не впорається з потоком кров – і напад буде забезпечений. Безліч людей похилого віку регулярно займаються спортом, не відчуваючи при цьому особливого дискомфорту. Порівнюючи їх з більш ледачими однолітками, можна цілком однозначно ставити на те, хто кого «переживе».

Є поширеною думка про те, що спортивні люди є більш привабливими для представників протилежної статі. Так гадають 70% опитаних, 10% мають протилежне бачення цього питання, а 20% утримуються від коментарів. Так, спортивні люди привертають увагу, і це працює як з дівчатами, так і з хлопцями. До того ж, тренування підіймають настрій і навіть рятують від безсоння! Клінічно доведено, що регулярні фізичні тренування не тільки регулюють рівень кортизолу (гормону, відповідального за напругу і здатність

швидко реагувати на проблему), а й гормону радості серотоніну, стимулюють вироблення ендорфінів, які мають здібність зменшувати біль і регулювати емоційний стан. Таку думку мають і 90% респондентів.

Пропаганда спорту популяризується серед населення нашої країни. 95% вважають це явище позитивним, адже це виховує здорових громадян. 83, 3 % визначили, що найпоширенішим видом спорту є футбол. Ця відповідь є очевидною, адже саме він є широко розповсюдженим у всьому світі. Його найчастіше можна зустріти на спортивних телеканалах, по радіо і навіть у дворі будь-якого житлового будинку.

Ефективний спосіб схуднути – займатися спортом. Якщо вам заважають декілька кілограмів, науковці радять додати до свого щоденного ритму легку атлетику. 46, 7% є прибічниками цієї ідеї. Аналогічний результат має велоспорт, а 6, 7% – футбол.

Серед усіх видів активної діяльності вчені виокремлюють найскладніші види спорту. Перше місце посідає бокс, бо потребує максимальних затрат сил, концентрації уваги і спритності. Та тільки 8, 3% поділяють цю думку. Найважчим, вважають опитані, є гімнастика. Друге місце між собою розділили змішані єдиноборства, легка атлетика та хокей. Також респонденти вважають за аксіому те, що кожен вид має свої тяжкі сторони, якщо займатися цим професійно.

Найкориснішим, наголошують дослідники Гарвардського університету, є плавання, адже під час нього залучаються усі м'язи, при цьому не навантажують суглобів, тримають серце в тонусі і сприяють спаленню калорій. 73, 3% також поділяють цю думку. 15% вважають, що таким видом спорту є велика атлетика, а 11, 7% надали перевагу велоспорту.

А для чого ж все таки потрібно займатися спортом? 95% вважають, щоб зміцнювати і загартовувати свій організм, із них 88, 3% думають про хорошу спортивну форму, 65% займаються для того, щоб розвивати спритність, силу і координацію рухів. 25% просто хочуть бути у «здоровому» тренді серед

молодіжної хвилі, 8,3 % люблять змагатися, досягати успіху, а також хочуть виділятися з-поміж інших.

Більшість тих, хто не надають переваги спорту аргументують це тим, що не мають на це часу і мотивації. На щастя, таких лише 23, 3%. Інші ж відчують щастя від тренувань, вірять, що це впливає позитивно не тільки на фізичне, а і на психічне здоров'я. Це – максимальна користь задля довголіття, дисципліна, релакс у погані дні, підтримка красивих форм, а також вірний друг по життю. Не даремно кажуть: «У здоровому тілі – здоровий дух». *Запрошуємо і вас поділитися думками за посиланням:*
<https://forms.gle/hBcEaG4hgmD2uP8S9>.

Молодь про Новий рік: традиції, звичаї

У передноворічній метушні ми вирішили провести опитування серед молоднечі і дізнатися, що вони думають про Новий рік. Маємо напрочуд непередбачувані результати.

Протягом декількох тижнів понад 60 респондентів (15-23 років) з різних куточків країни відповідали на наші запитання, які стосувалися різних звичаїв, традицій та інших новорічних дрібничок. Опитування було повністю анонімним та враховувало лише один варіант.

«Як зустрінеш, так і проведеш»

З цим погоджуються 59% опитаних. Що це означає? Переважна більшість спирається на давню традицію зустрічі Нового року, яка пов'язана з розповсюдженим повір'ям: «як Новий рік зустрінеш, так його й проведеш». Люди чекають від цього свята чудес, нових успіхів, щастя й зустрічають його відповідно до традицій свого народу. І справді, у ході розгорнутих відповідей респонденти описують Новий рік як день, коли відбуваються дива.

Чи вважаєш це свято родинним?

67,2% вважають це свято родинним, що відображає справжні сімейні цінності, які змалечку закладені у нашій свідомості. Для нового покоління результат приголомшує, адже зазвичай молодь надає перевагу шумним компаніям. 19,7% все ж важко повністю надати перевагу відповіді, яка запропонована нашою вибіркою. 13,1% дали відповідь «ні».

Де зустрічатимеш Новий рік?

41% святкуватимуть у родинному колі, що знову-таки нагадує про цінності свята. 34,4% хочуть у новорічну ніч відриватися з друзями, 24,6 – поруч із другою половинкою.

Прикрашаєш ялинку кожного року?

Вражає відсоток тих, хто прикрашає ялинку кожного року – таких понад 83%! Молоді подобається обирати прикраси, гірлянди та віддавати частинку себе новорічним символам.

Олів'є – символ святкового українського столу?

Без нього не обходиться жоден новорічний стіл. Чи справді це так, ми знову шукали відповідь в опитуванні. 56,7% вважають, що цей салат давно займає почесне місце на столі у кожному домі. 24,6% не припав до душі запашний горошок, а 19,7% напевно на дієті, тому віддають перевагу іншим символам.

Чи віриш у святкову прикмету, що червоний колір потрібно сховати від бика?

А що ж до прикмет? Подейкують у народі, що Бик червоного не любить. Та всього лиш 23% вірять у такі чутки, 45,9% знають, що і бики, і корови практично не розрізняють кольори (хоча білий колір вони бачать краще за інших). То ж до червоних відтінків вони байдужі. Бика дратує інше: факт руху. Понад 31% не чули про цю святкову прикмету.

Чим є Новий рік для молоді?

На це запитання респонденти давали різноманітні розгорнуті відповіді. Для когось це – пора надій, салатиків, бенгальських вогнів, сподівань, щось щасливе та особливе, сімейне, тепле та радісне водночас, а для когось просто свято чи звичайний день у календарі. Були й оригінальні відповіді, які ми спеціально відокремили:

- «Хороводи о другій ночі біля центральної ялинки! Шампанське та салют!!! Веселий настрій та налаштування на наступні свята!»;
- «Свято і час відпочинку від навчання»;
- «День народження мого кота:)»;
- «Весела ніч, похмілля зранку. Три дні потім їсти салати»;
- «Праздник, после которого наступает тоска...».

А що означає Новий для вас? Проходьте опитування та діліться своїми думками разом із нами за посиланням:

<https://docs.google.com/forms/d/1ZVzEU->

[HdY5K9hdpsahjBW3_MA6eothEWmOIEDYIIrgo/edit#responses.](https://docs.google.com/forms/d/1ZVzEU-HdY5K9hdpsahjBW3_MA6eothEWmOIEDYIIrgo/edit#responses)

Щасливих

свят!

Факультет ІФСК – місце, де вирує студентське життя

Традиційно 17 листопада «професійне» свято відзначає студентська молодь. Творчий потік ідей, нові знайомства, благодійні та урочисті заходи, веселі пари, активний відпочинок і теплі посиденьки – все це про студентство і про #найкращий_факультет_галактики.

Про студентське життя починають мріяти зі шкільних років, а після завершення навчання згадують цей час як найкращий. Чому так? Розповідають студенти факультету ІФСК СумДУ.

Першокурсниця спеціальності «Філологія» Наталія Удовенко говорить, що вже встигла поринути у вир студентського життя й отримати море позитивних вражень від навчання:

– По-перше, здивувало технологічне оснащення університету, яким не можуть похизуватися інші навчальні заклади. По-друге – викладачі, котрі навіть у період онлайн підтримують із нами зв'язок, навчають і надихають пробувати себе в різних видах наукової діяльності. Що ж до гуртожитку, там я знайшла багато нових друзів і просто добрих знайомих. Загалом, відтоді як вступила до СумДУ, життя повністю змінилося. Не жалкую про свій вибір!

Студентські роки швидко минають. Здається, ось ти вперше переступаєш поріг навчального закладу, а за мить – вже отримуєш диплом, тож, варто встигнути якнайбільше. Для четвертокурсниці спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» Ольги Падалки обов'язковою складовою студентського життя є участь у різноманітних заходах:

– Протягом років навчання я виступала з Театром танцю «Феєрія», була волонтером на «Ukrainian fashion week», займалася організацією «Вечорниць» і різних зустрічей. Безліч цікавинок відбувається у гуртожитку: фотосесії, зйомки відео, ТікТок, організація квестів до Днів народження. Не хочу із цим прощатися, але залишився лише рік...

Гуртожиток – особливе місце, де студентське життя не просто плине, а вирує. Студент спеціальності «Психологія» Антон Митько щиро зичить усім пройти цю школу життя:

– Навчання в університеті – не тільки книги і суха теорія, але й практика, постійне спілкування з людьми... Про гуртожиток можу сказати одне: якщо там не жив – багато пропустив у своєму житті. Там постійно кипить життя: музика, яку вже знаєш напам'ять, посиденьки на балконі, щорічна «Знайомка», «Екватор» і решта гуртожиткових активностей, котрі назавжди залишаться в пам'яті.

Навіть після завершення навчання випускники факультету ІФСК залишаються його частиною. Спогадами про студентські роки поділилася випускниця спеціальності «Журналістика» Каріна Хачатар'ян:

– Висококваліфіковані викладачі, чудова матеріально-технічна база факультету, активне студентське самоврядування – усе це зробило мої університетські роки незабутніми. Я дуже рада, що освіту журналіста здобула саме в СумДУ. Наша кафедра журналістики та філології – без перебільшення найкраща.

Незабутні роки студентства згадують і викладачі, адже саме в цей період відбувається становлення особистості, формуються професійні інтереси й, без перебільшення, визначається подальша доля. Про своє студентське життя розповідає доцент кафедри журналістики та філології Ірина Жиленко:

– Справжнє студентське життя відчула, коли навчалася в культосвітньому училищі. Була відмінницею у навчанні й намагалася скрізь встигнути. До яких тільки гуртків я не ходила! Школа юнкорів при «Червоному промені», музейна справа при краєзнавчому музеї, гурток пантоміми, художня гімнастика, баян, гурток крою та шиття, а ще – організовувала концерти, писала сценарії... А найголовніше – була читачкою усіх центральних бібліотек. Занять не прогулювала – любила вчитись, тому, мабуть, усе життя і вчусь. Навчання в педагогічному університеті – вже доросле життя, адже я одночасно працювала, виховувала дитину і навчалася. Тому добре розумію студентів-заочників, які змушені поєднувати роботу з навчанням, і дуже радію, коли зустрічаю старанних студентів, а їх – повірте мені – немало серед наших здобувачів освіти. Від щирого серця вітаю усіх

студентів із їхнім святом і зичу вдосконалювати свої знання, набувати досвіду й завжди залишатися собою.

Факультет ІФСК СумДУ вітає з Міжнародним днем студентів! Ловіть моменти яскравого життя, мрійте і кожного дня відкривайте для себе нові можливості!

Чи не порушуються права людини?

Пандемія. А ще зовсім недавно усі їхали додому через введення простого карантину. Четвер, 12 березня цього року, залишиться у пам'яті надовго. Ніхто навіть не уявляв, наскільки усе серйозно.

«Надзвичайна ситуація, а не надзвичайний стан», – запевняють в Уряді. А відчувається справжня різниця? Наші права в будь-якому разі обмежено. Уже тривалий час ми проводимо у чотирьох стінах, слухаємо «зомбо-ЗМІ» та сходимо з розуму. У магазинах ажіотаж, у аптеках дефіцит а далі що? Місцевим органам влади теж важко зібрати думки до купи. Проте ми намагаємося ставитися з розумінням до всього, що відбувається через коронавірус, адже ніхто не був до цього готовий. Та чи справді такі нововведення йдуть на користь людям, а не на користь владі?

Закон про землю. Висловлювання «за» і «проти» не чув хіба той, хто взагалі не товаришує із суспільством. Ви знаєте, дуже зручно продавати тисячними гектарами Україну, коли не маєш права навіть оскаржити це. Хоч і свободу слова не відміняли. Проте ж масові зібрання заборонені, будь-яке скупчення людей – колосальний ризик, а отже, зібрань з цього приводу ми не побачимо, де могли б заблокувати закон про ринок землі.

Економіка. Не хочеться вдаватися до цифр, тому є пояснення простіше. Через Вплив COVID-19 ринки переживуть рекордні падіння, багато підприємств не працюватимуть, а деякі взагалі припинять своє існування. Нафта знецінюється, торгівля під загрозою, а про туризм можна забути ще принаймні на декілька років. Проблеми у фінансуванні МОЗ теж чималі. Держава не в змозі забезпечити всім необхідним своїх громадян. Ми постійно чули про економічний стрибок, але є враження, що економіка брала розгін, спіткнулася і ризикує проїхатися обличчям по землі. Про це говорять вже і високопосадовці. Тепер і справді спіткнулися, а піднятися навряд чи вдасться.

Порушення прав. Із кожним днем карантину приходить усвідомлення того, що ми у клітці, яка несе в собі багато проблем та заборон. Щодо ризику заразитися ще можна погодитися, що вдома безпечніше, бо немає контакту із

захворілими. Здавалося б, це ж задля нашого здоров'я та спокою, ось тільки спокій чомусь не відчувається. Про випадки зараження мовчить не одна країна. Та й українська, зокрема, місцева влада також небагатослівна. Хотілося б згадати про один випадок із нашої ж Сумської області. Уряд на свята наголосив на тому, що треба посилити обмеження на перебування у громадських місцях та посилити контроль за дотриманням цих обмежень протягом трьох днів. Проте міська влада Тростянця розмістила у себе на сайті інформацію, де вказана чітка заборона на пересування. Місцеві газети також поширили цю інформацію. Люди обурені, адже тільки вони мають сидіти вдома, а працівники критичної інфраструктури повинні, як у Києві, пересуватися за перепустками. Через це громадяни взялися скуповувати та спустошувати прилавки, що породило дефіцит та паніку. Та виявляється, що в області пересуватися на свята було заборонено тільки в громадських місцях! Але Тростянецька влада зрозуміла заборону по-іншому, чим категорично порушила права в умовах пандемії.

Мабуть, що це той самий приклад негативних наслідків та надзвичайних ризиків. Рішення повинно мати рекомендаційний характер, а не примусовий, чи навіть залякуючий. Та це не про наші місцеві органи. «Шквал критики в соцмережах змусив владу переглянути свою позицію. Добре, що вони пішли на поступки, погано, що крутять світом, як циган сонцем», – такий ось коментар з'являється у мережі «Фейсбук» від громадського активіста. Та чи завжди незаконні дії зможуть переглянути через критику з боку людей в «коментарях»? Чи взагалі допустимі такі похибки?

На мою думку, порушення права на освіту, права на мирні зібрання, права вільного пересування (закриття пунктів пропуску через кордон і фактично всіх видів сполучення) ще є нормою. Навчання у двадцять першому столітті давно можна проводити вдома. Мирні зібрання також слід перевести в онлайн режим. Це справді зменшить ризик зараження. Але порушення права на свободу та особисту недоторканість і досі вважаю під питанням.

Обмеження права доступу до медичної допомоги створює проблеми для тих, хто хворіє на різноманітні хронічні хвороби, чи хотів би полікувати старі прогалини здоров'я. На відвідини лікарі не чекають, а телефонний дзвінок сімейному лікарю не завжди рятує життя. Особливо обурив випадок знову-таки в Тростянецькій ОТГ. Викликаєш «швидку», везуть до Охтирської лікарні. Чомусь її затвердили опорною. І нікого не цікавить те, що до неї критична відстань, можеш не доїхати. Випадки уже зафіксовані. Можна було доправити до найближчої, але наразі тільки своїми силами. У «швидкій» тобі дають вибір: доправимо до опорної – є шанс на допомогу, хочеш обрати сам, то можеш сам туди і їхати. А ось у боротьбі з COVID-19 усіх хворих чекають у м. Тростянець, як не дивно.

Право на підприємницьку діяльність (обмеження роботи і закриття торгових центрів, підприємств) порушується максимально. Одна справа, коли це не масово та на маленький період, а інша коли усе зачинено на необмежений термін, й елементарно не можеш купити вкрай необхідні речі для існування. Що мають робити люди? Добре, що на сьогодні в певній мірі вже стабілізувалася підприємницька діяльність, дозволена з певними обмеженнями, з урахуванням карантинних заходів.

Право на працю і заробітну плату - це ще трагічніша тема на сьогодні. Так, багато людей вимушені піти у відпустки за власний рахунок, особливо батьки малолітніх дітей через закриття шкіл і садків. Не усі навчилися накопичувати та зберігати. На що ж тоді жити? Навіть допомога від уряду не дасть впевненості у наступному дні.

Зважаючи на такі проблеми, особливо на порушення прав в умовах пандемії, ми ризикуємо залишитися без грошей, здоров'я та навіть сім'ї. Звуження демократії не рятує. Обмеження дратують. Але потрібно зважати на ситуацію в країні, дотримуватися заходів, набиратися терпіння та вчитися оперувати знаннями своїх прав та обов'язків. Наразі це все, що зможе захистити людей від пандемії. Здоров'я і життя - найцінніший скарб. І, не дивлячись ні на що, цей скарб варто берегти.

Проблеми у медицині: виклик для лікарів чи для пацієнтів?

Куди б не йшли – до цієї теми прийшли. Наразі наш «тягаревий камінь» висить на шії лікарів. Пандемія рве живі нитки у поті чола. Що насправді відбувається? Доведеться гнізда вити у забитій домовині, чи з'їсти собаку разом зі світовим лихом?

Без допомоги не впоратися. Але кого прохати, коли кожна держава намагається впоратися зі своєю бідною самотійно, не чуючи землі під ногами. Не даремно кажуть «краще менше, та не собі». І це стосується не тільки цієї ситуації. Та все ж ми намагаємося спостерігати за світовою практикою, а отже, вчимося у байкарів, як байки травити. Та щось давно не смішно нашим Айболитам. Бо ж нам, як звичайним людям, дають право на захист від пандемії. Це – дім. А як захистити медичних працівників? Вони рідше стали повертатися до рідного будинку та сім'ї, бо намагаються щохвилини вгамувати страшні наслідки нерозумних дій з боку влади, мучаться у захисних костюмах та масках (дай Боже, щоб усім вистачило), а згодом і самі гинуть від недуги.

Чому я зараз звинувачую представників вищих органів? Бо, не оцінивши ситуації, вони дали дозвіл на повернення громадян та в'їзд до країни. Цим і розпочавши кампанію COVID-19. Важко навіть оцінити збитки, які нанесли. Виявилися й безвідповідальними повернені додому українці, які чесно підписавши добровільну згоду на самоізоляцію, одразу ж затанцювали по своєму. Замість посидіти вдома 14 днів і не наражати інших на «політ у суху землю», обрали варіант «мені той вірус ні по чому, я знов іду та не додому». З кожним днем ми ближче до світової статистики втрат.

Також дивують ті, хто на період карантину спокійно збиралися на відпочинок, або уже яскраво проводили і без того хмарні дні. Чим керується людина, коли їде під час бурі на чужину, а потім везе усе сміття додому? Поки одна голова дотримується усіх правил та вимог, інша й чути про це не хоче. І хто потім винен? Хто відповідь за хворобу тяжкої та середньої важкості? Лікарі? Чи може пацієнти? Ось тобі і захист населення від інфекційних хвороб.

Спецодягу не вистачає, масками також не можемо забезпечитися, а замість апаратів ШВЛ лікарі вигадують як рятувати, використовуючи поліетиленові пакети.

Карантин запроваджено не даремно, але деякі люди не дотримуються елементарних засобів захисту. Комусь навіть лінь надягти маску в магазині, що вже казати про інші громадські місця. Усі, мабуть, забули, що статистика МОЗ – це зовсім не прості цифри. Кількість випадків сягає критичних точок.

Так, усі новини кричать на весь голос тільки про одну подію. Але слів замало, слід ділом довести, що вихід є. Однієї вакцинації не достатньо, та і довіри серед населення вона не викликає. Ні в якому разі не сприймайте мої слова за «наганяння жаху», подумайте краще за свої здоров'я! Дотримуйтеся простих вимог задля перемоги над пандемією. У такий скрутний час ми багато переосмислимо. Нас має об'єднувати не тільки спільна мова, а й спільні розумні дії. Велика шана тим, хто нас рятує, хто працює на позитивні зрушення, хто чесно дотримується правил та розуміє ситуацію. Сподіваюся, що усі громадяни країни таки працюватимуть на загальне щасливе майбутнє.

Спогади дитинства

Спогадами повниться душа, коли знову приїжджаєш до Клишок, що на Шосткинщині. Ніхто з моїх давніх друзів і досі не може правильно вимовити назву села, де я провела дитячі роки. Звідси родом мама та вся родина Бензиків. Це той самий краєчок дитинства, знайомство зі світом, безтурботний смак теплого коров'ячого молока, шоколадного масла і булки з медом.

Клишки починають свою історію ще у далекому XVI столітті. Згідно з останнім переписом населення, село має дві тисячі з лишком людей. А здається, що можеш на руках перелічити кожен хату, вулицю та стежку.

Будь-яка пора року здається тут особливою. Влітку не можеш відірватися від ставків, що виходять з річки Осоти, а взимку стаєш бранцем лапатоного снігу і білих пагорбів. Це – північний край Сумщини.

Тато часто згадує 80-90-ті роки, проведені в цій місцевості. Роботи завжди вистачало, і про біду ніхто не знав. До районного центру ходили пішки у будь-яку погоду. Господарство – головний хліб клишківців. Родючий чорнозем завжди давав чим годувати і родину, і худобу. Вдосталь було й що возити на базар до Шостки. Ця місцина рідна мені. Тут вперше відбулося пізнання лісу, де з бабусею збирали грибів. Похід за лисичками, масляками чи білими грибами завжди супроводжувався дивиною, яку й досі не можу розгадати. Бабуся зупиняла мене посеред лісу і говорила: «Тут зайчик передав гостинчика за твою слухняність», – і в плетеній корзинці, накритій рушничком, з'являлося біле морозиво у вафельному стаканчику. І я

дивувалася: ну звідки береться ця смакота посеред живої природи у її арсеналі? Та ще й вигляд у того пакуночка був абсолютно новим, наче сам директор виробництва був цим зайчиком, який передавав до рук бабусі ласощі.

Добре хоч на деревах ті пакуночки не росли, бо моя яскрава уява вирішила б, що у цьому селі усе сповнене дива. Особливо піщані мурашники не давали мені спокою. До метра у висоту, до метра у ширину. Нічого страшнішого за них тоді не знала. Будучи п'ятирічною дитиною, я вважала їх за найбільшу перешкоду у моєму житті.

Дім бабусі і дідуся знаходився на вул. Артема, що на «Пожарівці». До так званого центру близько п'яти кілометрів. Велосипедом по бруківці здається, що шлях до школи, дитсадка, пошти, лікарні чи магазину вдвічі більший. Зараз таких проблем ніхто не відчуває, адже там красується новенький асфальт.

Вулиці вже мають інші імена, на ліхтарях стоять сонячні батареї, ставки здаються під оренду, історія села гине. Давно прозвали деякі райони Клишок чудернацькими іменами, і «Пожарівка» тому є доказом. Та вже ніхто із сучасного покоління жителів не може пояснити, чому так. «Ошман», «Калінін», «Солотвине», «Московське» – ці назви зараз тільки нагадують окремі хутори, вулиці та села, які уже давно вважають за частину Клишок. Будинки тут великі, дерев'яні, зазвичай пофарбовані в блакитно-зелені кольори. З'явилися уже і модернізовані, адаптовані під сучасні вимоги суспільства. Піщані дороги такі м'які та невимушені. На пагорбах, як невеличкий скарб, й досі видніються дикі груші. Сюди колись щоранку приїжджав «молоковоз», до якого сходилися з повними бідонами молока, процідженого через виварену марлеву тканину, чи не з кожного двору. Усі світанки і заходи сонця супроводжувалися співом півня, голосом корів, качок, індиків, а також радіо, що висіло на стіні «середньої хати» біля лежанки. Щотижня поштарка приносила «Сільські вісті», де я, з нетерпінням, чекала

дитячу сторінку. Возила вона й пенсію, з печивом та цукерками, тому я неодмінно чекала її з ласощами на лавці. Як тільки-но виднівся велосипед із сумкою на багажнику, то летіла сповістити всіх. Неподалік від нашої вулиці щовівторка приїжджала машина з продуктами. Тут я й полюбила запах і смак свіжого хліба, шоколадних цукерок і кукурудзяних пластівців. Цей набір завжди ідеально гармоніював із теплим молоком, яке, замість вітамінів, я теплим випивала у хліву біля улюбленої корови Марти. Зараз дротове радіо відключили, хати пустішають, газет виписують менше, а корів мало хто тримає. З'явилися «дачники», яких навряд чи можна побачити поруч із будинком на лавці. Вони обгороджують свою територію величезними парканами, яких тут ніколи раніше не бачили.

Пасовище було цілою пригодою. О шостій ранку, збираючи всю зграю тварин, знайомишся з кожною домівкою і хазяїнами. Несешся з торбою за рогатими, пильнуєш, часом дістаєш із плетеної сумки трохи води та «скатертину-самобранку», і наминаєш хліба з салом під сухим сонцем. Природа

тут чиста і цнотлива. Ближче до села, місцевість супроводжується невеличкими стежками, копицями сіна та чистим зеленим полотном. Корови тут найбільше люблять приходити до води, щоб освіжитися, напитися

природної води від дощів, і трохи погратися, нагадуючи дітей. Віддаляючись від села, зустрічаються оброблені поля, де кожного року з'являються різноманітні культури, незвичайні впровадження та сліди робітничих рук. Особливою казкою для мене було побачити оченята ледь блакитного льону, які поблажливо відпочивали, лежачи на землі, очікуючи збору урожаю. З них я майструвала собі вінок, який пах спокоєм, турботою, ласкою, відкриттям світу природи. У затінку я мала з нього

невеличку лежанку, де іноді могла заснути, доки не покличе бабуся. Тут можна було й зустріти поодинокі кущі агрусу, який особливо полюбився мені на пасовищі. А поле таке неосяжне! Дорогою додому збираєш і вивчаєш різноманітні квіти, запам'ятовуєш запах і колір, і думаєш, як зберегти ці спогади у своїй голові на все життя. Чимало видів бабуся знала через користь для здоров'я, то і я намагалася перейняти весь цілющий досвід. Волошки, звіробій, конюшина, ромашка, тирлич, іван-чай, купальниця, мак та різноманітні кульбабки ще тоді не вкладалися в моїй голові серед полів і лугів. Ніколи не забуду запах льнянки звичайної, яка нагадувала запах дині. Її можна було знайти тільки там, у моєму дитинстві... У містах не зустрінеш цю квітку навіть далеко від цивілізації. Повертаючись сюди вкотре, після смерті бабусі і дідуся вона зацвіла біля нашого двору, що й досі вважаю за знак.

А як же весело було проводити своє дитинство на вулиці біля двору! Там завжди вистачало пригод, від яких не раз траплялося отримувати кропивою. Жодних телефонів чи інших гаджетів, лиш босі діти серед незвичайних ідей. Тут всюди пісок, який був нашим помічником у починаннях. Незважаючи на літню спеку траплялися і дощі. Тоді ми мокрі бігали по калюжам, плавали та майстрували судна, робили замки і зміцнювали паркани. І жодного разу ніхто не бачив хвороби, бо загартованість завжди переважала здоровий глузд.

Навчилась я тоді і Бога шанувати. На свята з бабусею неодмінно відвідували церкву, яка мала велику цінність у селі. Тут їх дві, проте офіційно існує лиш Православна Покровська церква. Інша ж теж православна, та вже не має вона нічого, звуть її «дерев'яною», і не лишилося до сьогодні при ній святого отця. Ми мали причастя, ставили свічку за здоров'я та упокій, тут і молилися. Зараз мало хто молиться, проте ікони є у кутку кожної хати.

Раніше село розвивалося за рахунок колгоспів «Перемога», «Октябрь», «Шевченко». Дідусь завжди був гордий працювати там. Зараз же важко зустріти людину, яка може розповісти про ті роки важкої праці, коли жінки самовіддано працювали до дрімоти, при цьому встигаючи виховувати дітей і порати власне господарство. Сьогодні Клишки стрімко розвиваються за

рахунок впровадження технологій, активного фермерства і сільського господарства.

Школа тут жива, чого не досягли інші села. Демографічна проблема руйнує життя місцевості. Шкільний автобус забирає і вихованців школи, і дітей із дитячого садочка, їдальня одна на два заклади.

«Стара школа», де можна було раніше ночувати за типом «школи-інтернату» зачинена і руйнується на очах.

Жителі борються за незалежний розвиток під тиском Воронізької селищної ради, хоч і власна сільська рада не могла впоратися з часом, «переїхала» до відремонтованого сільського клубу. Природа також занепадає, та намагається «існувати» на зламі століть. Власна лікарня забезпечена лікарями і медсестрами, є навіть своя аптека. Для дітей побудовано дитячі та спортивні майданчики, де завжди купа дітлахів. Роботи й досі вистачає, люди активно відстоюють свої права та порядки. Магазини добре забезпечені і продуктами й іншими продовольчими товарами. Автобуси до районного центру курсують без перебоїв, депутати допомагають надалі розвиватися сільській інфраструктурі для спокійного життя.

Я знову їду туди за покликом душі, за спогадами у вічність, бо родичів тут лишилося чимало. Мені цікаво дізнаватися щось нове, чого не могла зрозуміти у дитинстві. Дідуся і бабусі вже нема, будинок продали, а з ним усе залишилося лиш у моїй пам'яті.

Унікальний берег у кінці городу, зрубані клени біля двору, складені дрова у дровнику, запах вугілля, соломи, льнянки і рідний пісок, по якому ходила босоніж...

Не встигла попрощатися з будинком, та й сусідів давно нема. Ніхто вже не навчить мудрості, не їстиме гарбузового насіння на лавці й не чекатиме з пасовища. І зранку не прокинешся від звуку молоковоза. Уже не лають собаки з-за двору, дідусь не заведе мотоцикла «Мурахи» та не поїде трактором на поле за турнепсом. Й не чути голосу бабусі, яка зве їсти оладки, і деруни зі сметаною, що тільки з печі, і не пройду вже дідусевими садами збирати яблук Марті. Та й не читаю вже газет, вишукуючи «Соняшник» чи «Наш куточок для синів і дочок» на останніх сторінках, і не видніються лапаті-зимуваті чи літні-спекотні. Немає того календаря, що висів на стіні за килимом, датований 2006 роком, і не збираємо усією сім'єю урожай восени.

Не подивитися вже фотографій із шухлядки, де вся історія роду у світлинах. Лиш смуток залишися, гіркі спогади у снах, де всі живі і здорові. Стежки не бачать наших ніг, тут тільки тиша...

Комусь здається, що нічого не змінилося. Все ті ж поля, луки, ліси та вулиці. Життя продовжується, покоління змінюються одне за одним. Нові цінності, характери буття. Усе в сьогоdnішньому дні, тут мало цікавляться минулим, не поринають у глибоку історію краю. А варто лиш згадати, загубитися та потонути в півночі Сумській...

ВИСНОВКИ

Класичні журналістські жанрові групи не припиняють свого існування. Проте вони об'єднуються, реформуються під пером журналістів. Варто сказати, що будь-які види текстів чи зображальних матеріалів будуть цікавими кожному споживачеві, потрібно лише ґрунтовно оцінити перспективність обраної теми, розкрити її глибоко і точно, щоб заволодіти увагою ЦА.

Ми мали на меті розглянути і створити якісний творчий медіапродукт для різних каналів поширення. Нам вдалося створити три інформаційних замітки, три інформаційних інтерв'ю, чотири інформаційних опитування, дві аналітичних статті і художньо-публіцистичний нарис.

Окрім цього, було описано специфікацію доробку, а саме структуру, технічні характеристики, джерела фактів, тематику, ідею, інформаційний привід, цільову аудиторію, сферу застосування, ілюстративні матеріали.

Нам вдалося виявити, що журналістські тексти разом із зображальними засобами можна видозмінювати, «транслювати» різними способами, відповідно до вимог жанрів і каналів поширення.

Використовуючи принципи етики, стандартів журналістики, приділивши увагу кожному жанру окремо, ми зрозуміли вимоги суспільства до журналістів і їхньої творчості.

Наші матеріали набули практичного значення за рахунок їхньої публікації в ЗМІ і сайту СумДУ. За підрахованими даними, наш текстовий доробок склав 68,282 знаки, включно з цифрами, знаками пунктуації, проміжками між словами, а отже це 1,70 авторських аркушів. Авторський аркуш зображального матеріалу становить 56,22 сантиметри квадратних, за умови використання реального масштабування в ЗМІ.

Написані матеріали застосовуються у соціально-комунікативній сфері, безпосередньо в журналістиці, щоб задовольнити потреби споживачів, а також для популяризації переважно текстових видів передачі інформації.